

EUROOPA KOMISJON

Brüssel, 17.7.2012
COM(2012) 392 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

Euroopa teadusruumi partnerluse tugevdamine tippaseme ja kasvu saavutamiseks

(EMPs kohaldatav tekst)

{SWD(2012) 211 final}

{SWD(2012) 212 final}

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE

Euroopa teadusruumi partnerluse tugevdamine tipptaseme ja kasvu saavutamiseks

(EMPs kohaldatav tekst)

1. EUROOPA TEADUSRUM UUES MAJANDUSLIKUS JA POLIITILISES KONTEKSTIS

Tuleb suurendada Euroopa teadusuuringute tulemuslikkust, et edendada majanduskasvu ja luua uusi töökohti

Teadmised on uue majanduse valuuta. Tugeval avalik-õiguslikul teadusbaasil rajanev ja maailmas liidripositsioonil olev teadus- ja innovatsioonialane võimekus on ülimalt vajalik selleks, et saavutada püsivat majanduse elavnemist ja kindlustada Euroopa positsiooni uues tekkivas maailmakorras.

Välismaiste otseinvesteeringute sissevool Euroopa Liidu teadus- ja arendustegevusse püsib, samas kui välismaiste otseinvesteeringute sissevool üldiselt väheneb¹. Kuid teadustegevuse kvaliteedi, taseme ja mõju näitajatest ilmneb ELi ülemaailmse positsiooni nõrgenemine ja teadustalentide jätkuv väljaränne.

Komisjon on teinud ettepaneku suurendada ELi teadus- ja arendustegevuse eelarvet raamprogrammi „Horisont 2020” jaoks 80 miljardi euronit ja liikmesriigid on endale võtnud kohustuse täita ELi 2020. aasta eesmärk investeerida teadusesse keskmiselt 3 % ELi SKPst. Kuid selle investeeringu tasuvuse suurendamiseks peab Euroopa avalik-õiguslik teadussüsteem muutuma tõhusamaks, tulemuslikumaks ja andma rohkem tipptasemel tulemusi.

Just sel põhjusel on **Euroopa teadusruumil** keskne koht strateegias „Euroopa 2020” ja selle juhtalgatuses „Innovatiivne liit”² ning Euroopa Ülemkogu on esitanud üleskutse saada Euroopa teadusruum valmis 2014. aastaks³. Innovatiivse liidu eesmärk on uute teadusmahukate toodete ja teenuste olulisel kaasabil saavutada majanduskasvu ja luua töökohti, kuid selle eesmärgi täitmiseks on ülimalt tähtis omada tõelist maailmaklassi teadusbaasi.

¹ Komisjoni teadusuuringute ja innovatsiooni peadirektoraadi peatselt avaldatav uuring, milles käsitletakse teadus- ja arendustegevusesse tehtavate äriinvesteeringute rahvusvaheliseks muutumist ja majanduslikku mõju (Internationalisation of business investments in R&D and analysis of their economic impact).

² KOM(2010) 546.

³ „Euroopa vajab talentide ja investeeringute ligimeelitamiseks ühtset teadusruumi. Seepärast tuleb olemasolevad puudused kiiresti kõrvaldada ja Euroopa teadusruumi loomine 2014. aastaks lõpule viia, et tekiks tõeline teadmiste, teadustegevuse ja innovatsiooni ühisturg.” Euroopa Ülemkogu järeldused, veebruar 2011; Euroopa Ülemkogu järeldused, märts 2012.

Euroopa teadusruumi põhieesmärk on ka vähendada nii ajude äravoolu, eriti nõrgematest piirkondadest, kui ka teadusuuringute ja innovatsiooni tulemuslikkuse suurt erinevust piirkonniti; aruka spetsialiseerumise abil tuleks kogu liidus saavutada tipptase.

Nagu oli juba rõhutatud komisjoni ettepanekus raamprogrammi „Horisont 2020” kohta, tuleb see kõik saavutada eeskirjade ja menetluste abil, mis on tehtud kasutajatele nii lihtsaks kui võimalik.

Euroopa teadusruumi määratlemine – ELi teadussüsteemide avamine ja ühendamise

Euroopa teadusruum rajaneb 27 liikmesriigi riiklikul teadussüsteemil, mida rahastatakse riikide maksutuludest. Süsteemid jäävad eraldiseisvateks, kuivõrd see on vajalik ELile ja liikmesriikidele üksikult, pakkudes Euroopale teadusalast, kultuurilist ja geograafilist mitmekesisust. On väga tähtis, et liikmesriigiti ja piirkonniti rajataks teadussüsteeme, mis põhinevad nende oma tugevatel külgedel ja on kooskõlas aruka spetsialiseerumise põhimõttega. Kuid selleks, et rajada Euroopas ülemaailmselt konkurentsivõimeline teadusruum, millega Euroopa võiks suurte väljakutsete lahendamisel maailmas juhtrolli võtta ja milles osalevad kõik liikmesriigid, peavad riiklikud süsteemid olema üksteise ja maailma suhtes rohkem avatud, omavahel paremini ühendatud ja koostalitlusvõimelised.

See tekitab nii rohkem konkurentsi kui ka rohkem koostööd. Konkurentsi tagatakse see, et raha eraldatakse kõige parematele teadlastele ja uurimisrühmadele, koostöö aga võimaldab kõige helgematel peadel koos töötada, et saavutada läbimurre suurte probleemide lahendamisel (rahvastiku vananemine, energiajulgeolek, liikuvus, keskkonnaseisundi halvenemine jne) ning hoida ära teadusesse ja taristusse tehtavate riiklike investeeringute tarbetut dubleerimist.

Avatud innovatsiooni ja teaduse üha koostööaltimat iseloomu arvestades tähendab Euroopa teadusruumi valmimine ka seda, et saavutatakse ”viies vabadus”⁴ – teadlaste ja teaduslike teadmiste vaba liikumine, sealhulgas digitaalsete vahendite kaudu⁵. Järgnev Euroopa teadusruumi määratlus põhineb Lissaboni lepingul⁶ ja Euroopa Ülemkogu järeldustel: *maailmale avatud ja siseturul rajanev ühendatud teadusruum, kus teadlased, teaduslik teave ja tehnoloogia vabalt liiguvad ning mille kaudu liit ja liikmesriigid tugevdavad oma teaduslikku ja tehnoloogilist baasi, konkurentsivõimet ja võimet üheskoos lahendada suuri probleeme.*

Euroopa teadusruumiga seotud prioriteedid

Euroopa teadussüsteemide tugevate ja nõrkade külgede analüüsi põhjal⁷ ning arvestades üldist eesmärki muuta Euroopa teadustöö 2014. aastaks kestvalt ja oluliselt suutlikumaks ja tulemuslikumaks, on **Euroopa teadusruumiga seotud prioriteedid** järgmised.

- **Tulemuslikumad riiklikud teadussüsteemid** – sealhulgas suurem konkurents riikide sees ja jätkuvalt sama suured või suuremad investeeringud teadustöösse.

⁴ Euroopa Ülemkogu eesistuja järeldused 7652/1/08, märts 2008.

⁵ St sujuv internetiruum teadmiste ja tehnoloogia liikumiseks – Euroopa digitaalne teadusruum.

⁶ Vt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 179.

⁷ Vt mõju eelhindang, üldsusega konsulteerimine Euroopa teadusruumi suhtes ja selle tulemused <http://ec.europa.eu/research/era/>, ning samuti Euroopa teadusruumi komitee arvamus 1215/11, detsember 2011.

- **Optimaalne riikideülene koostöö ja konkurents** – suuri väljakutseid käsitlevate ühiste teadusuuringute kavade määratlemine ja rakendamine, kvaliteedi tõstmine üleeuroopaliste avatud konkursside kaudu, põhiliste euroopaüleste teadustaristute rajamine ja tulemuslik käigushoidmine.
- **Avatud tööturg teadlastele** – tuleb kõrvaldada tõkked, mis takistavad teadlaste liikuvust, koolitamist ja atraktiivseid karjääri võimalusi.
- **Sooline võrdõiguslikkus ja soolise aspekti arvestamine teadustegevuses** – tuleb lõpetada annete lubamatu raiskamine, muuta teadustegevuses seisukohad ja lähenemisviisid mitmekülgsemaks ning soodustada tiptaset.
- **Teaduslike teadmiste optimaalne liikumine, neile juurdepääs ja nende siire, sealhulgas Euroopa digitaalse teadusruumi kaudu** – kõikidele tuleb tagada juurdepääs teadmistele ja teadmiste omandamine.

Euroopa teadusruumi valmimine toob kõikide liikmesriikide jaoks kaasa suurema tõhususe, kvaliteedi ja mõju ning uued võimalused. See annab nõrgemate tulemustega liikmesriikidele võimaluse võtta vastutust oma teadussüsteemide reformimiseks ja aruka spetsialiseerumise käivitamiseks ning aitab vähendada innovatsioonilõhet. Programmiga „Horisont 2020” ja struktuurifondidega toetatakse seda.

Välismõõde on Euroopa teadusruumi elutähtis, läbiv ja lahutamatu osa. Seda teemat käsitletakse 2012. aasta teises pooles eraldi teatises ELi teadustegevuse ja innovatsiooni alase rahvusvahelise koostöö suurendamise ja keskendamise strateegia kohta.

Praegune olukord

Euroopa teadusruumi ei hakata looma päris tühjal kohalt. 2000. aastast alates on EL, liikmesriigid, muud asjaomased riigid ja sidusrühmad oluliselt edasi liikunud.

Näiteid Euroopa teadusruumi rajamise edenemisest

Järjestikused **raamprogrammid** on aidanud Euroopa teadusruumi rajada otseste⁸ ja kaudsete meetmete abil, sealhulgas tähtsamate **komisjoni algatuste** kaudu

- Euroopa Teadusnõukogu ja üleeuroopalise konkurentsikäivitamine teaduse eesliinil.
- ERA-NET süsteemid, et koordineerida Euroopa, riikide ja piirkondade teadusprogramme (nt E-Rare koordineerib umbes poolt harvikaiguste alasest teadustööst Euroopas).
- Artikli 185 algatused, millega ELi, riikide ja piirkondade pingutused seotakse ühtseteks Euroopa programmideks (nt Euroopa metroloogia teadusprogrammi algatus, millega koondati 44 % kogu ELi metroloogiaressurssidest).
- Marie Curie nimelised meetmed, mis on võimaldanud enam kui 60 000 teadlase liikumist.

⁸ Teadusuuringute Ühiskeskuse teaduslik tugi ELi poliitikale.

Liikmesriikide algatused

- Liikumine koordineeritud teadustaristupoliitika suunas, näiteks loodi Euroopa teadustaristute strateegiafoorum (ESFRI), kus on esmakordselt koostatud Euroopa teadustaristute tegevuskava⁹, ja kaks Euroopa teadustaristut, millele on antud¹⁰ Euroopa teadusuuringute infrastruktuuri konsortsiumi (ERIC)¹¹ staatus, samuti paljud teised juba käivitatud või loomisel olevad teadustaristud¹².
- Teadustegevuse ühine kavandamine,¹³ et tegeleda suurte väljakutsetega; see algatus on saanud uut hoogu ja poliitilist tähelepanu – näiteks liikmesriikide 2010. aasta kokkulepe teadustöö ühise kavandamise alaseid raamtingimusi käsitlevate juhiste kohta¹⁴; eraldi väärrib nimetamist Euroopa Energiaalaste Teadusuuringute Liit, kelle ülesandeks on SET-kava¹⁵ alla kuuluvate üleeuroopaliste teadusprogrammide juhtimine.
- „Euroopa partnerlus teadlaste jaoks”,¹⁶ mis on toonud kaasa teaduskarjääri parema juhtimise üha enamates institutsioonides – see on soodustanud komisjoni ettepanud Euroopa teadlaste harta ja teadlaste töölevõtmise juhendi¹⁷ (edaspidi „harta ja juhend”) kasutuselevõtmist, mille mõned liikmesriigid on üle võtnud oma riiklikku konteksti, loonud vastavad raamistikud¹⁸ ja teinud seda kõike väga edukalt.
- Ühine töö teadmussiirde¹⁹ alal, mis on aidanud liikmesriikidel vastu võtta teadmiste levitamise poliitikameetmeid.

Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituudi teadmis- ja innovatsiooniühendused aitavad sisse seada üleeuroopalisi teaduse, innovatsiooni ja hariduse alaseid partnerlusi, mis hakkavad kuuluma raamprogrammi „Horisont 2020” alla.

⁹ http://ec.europa.eu/research/infrastructures/pdf/esfri-strategy_report_and_roadmap.pdf

¹⁰ „Survey for Health Ageing and Retirement in Europe” <http://www.share-project.org/> ja „Common Language Resources and Technology Infrastructure” <http://www.clarin.eu/external/> [„European Social Science Survey” taotles Euroopa teadustaristu konsortsiumi staatust märtsis 2012]

¹¹ http://ec.europa.eu/research/infrastructures/index_en.cfm?pg=eric

¹² Euroopa teadustaristute strateegiafoorumi 2010. aasta tegevuskava 48 projektist kümnet rakendatakse praegu, nt eelmisel aastal käivitati kolm bioloogiateaduste teadustaristut: „Analysis and Experimentation on Ecosystems” (ANAEE), „Systems Biology-Europe” (ISBE), ja „EU Microbial Resource Research Infrastructure” (MIRRI) [http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/11/522] ning järgmised 16 võiksid alustada 2012 aasta lõpuks

http://ec.europa.eu/research/infrastructures/index_en.cfm?pg=preparatory_phase_projects .

¹³ KOM(2008) 468; vt ka ühise kavandamise algatuse portaal:

http://ec.europa.eu/research/era/areas/programming/joint_programming_en.htm

¹⁴ http://ec.europa.eu/research/era/docs/en/voluntary_guidelines.pdf – juhiste üle avaldati heameelt nõukogu järeldustes 17166/10, november 2010.

www.eera-set.eu ; KOM(2007) 723.

¹⁶ KOM(2008) 317 ja nõukogu järeldused 13671/08, september 2008.

¹⁷ Euroopa Komisjoni soovitus liikmesriikidele K(2005) 576. Hartas esitatakse raamistik teadlaste karjäärijuhtimisele. Koodeks edendab avatud ja läbipaistvaid värbamis- ja hindamistoiminguid.

¹⁸ Nt Ühendkuningriigi kokkuleppe kolmeaastase rakendamise ülevaade <http://www.vitae.ac.uk/> , märts 2012.

¹⁹ Põhineb komisjoni soovitusel, milles käsitletakse intellektuaalomandiga ümberkäimist teadmussiirdealases tegevuses ja kõrgkoolide ning teiste avalik-õiguslike uurimisasutuste tegevusjuhendit, K(2008) 1329.

Kuid edasiminekuks on Euroopa teadusruumi eri suundades ja eri liikmesriikides olnud ebahühtlane. Näiteks kui teadustaristutel on olnud kasu strateegiaorgani, tegevuskava ja õigusaktide kombineerimisest, siis ühise kavandamise rakendamine on jäänud loiuks ning konkurentsi optimaalset taset ei ole saavutatud. Samuti on edasijõudnud ja mahajäänud liikmesriikide vaheline erinevus eriti märgatav teadmiste levitamise tavade alal ning teaduskarjääri tegemise tingimustes ja väljavaadetes.

2. PRAGMAATILINE LÄHENEMINE EUROOPA TEADUSRUUMI 2014. AASTAKS VALMISSAAMISE KAVALE – VASTUTUSALAD JA TEGEVUS

Ajalisi piiranguid arvesse võttes on 2014. aasta tähtjast kinnipidamiseks kõige tulemuslikum ja pragmaatilisem lähenemine **tugevdatud** Euroopa teadusruumi partnerlus (sügavam, laiem ja tõhusam kui seni) **liikmesriikide, komisjoni ja teaduslike sidusorganisatsioonide**²⁰ vahel. See tähendab liikmesriikide ja komisjoni vahelise **esmise Euroopa teadusruumi partnerluse** täiendamist sidusorganisatsioonide nagu näiteks Science Europe (mis ühendab teadust rahastavaid ja edendavaid organisatsioone) süstemaatilise kaasamisega.

Teaduslike sidusorganisatsioonide selgesti eristuv roll on uus ja oluline. See on kooskõlas nende endi soovidega, Euroopa teadusruumi kohta üldsusega konsulteerimisel saadud vastustega ning nõukogu korduvate üleskutsetega²¹. See rajaneb varasematel sidusrühmade algatustel nagu Euroopa teadusruumi tegevuskava (mille koostasid Euroopa Teadusfond (ESF) ja Euroopa teadust rahastavate ja edendavate organisatsioonide juhtide ühendus (EUROHORCs))²² ning tervel real mitteametlikel kolmepoolsetel sümposiumidel,²³ kus osalesid liikmesriikide, teadust rahastavate organisatsioonide ja komisjoni kõrgetasemelised esindajad ning mille oli korraldanud EUROHORCs ja mida jätkas Science Europe.

Kõnealuse lähenemisega keskendutakse peamistele prioriteetidele, see põhineb vastutusaladel, on orienteeritud tegevusele, sellega kaasneb kõikidele osalistele kohustus saavutada oma pädevuse ja ülesannete piires konkreetseid tulemusi ELi teadussüsteemi parandamisel.

Reformid ja tegevus, mida tuleb iga **prioriteedi** suhtes 2014. aastaks ette võtta, on esitatud allpool.

2.1. Tulemuslikumad riiklikud teadussüsteemid

Avatud konkurents liikmesriigi tasandil on ülimalt oluline selleks, et teadustöösse investeeritud riigi raha kasutataks kõige paremini. Parimad ja tulemuslikumad tavad selles vallas, mille poole kõik liikmesriigid peaksid püüdlema, on järgmised.

- Raha eraldatakse avatud konkursside kaudu, kus hindamispaneelid koosnevad juhtivatest sõltumatutest oma riigi ja välisriikide ekspertidest (vastastikune

²⁰ Avalik-õiguslike ja eraõiguslike teadustöös osalejate (sealhulgas teadlased, ülikoolid, teadust rahastavad ja edendavad organisatsioonid) liidud ja esindusorganisatsioonid ning nende liikmed.

²¹ Nõukogu järeldused 10231/08, mai 2008, 16767/08, detsember 2008 ja 9956/09, mai 2009; nõukogu resolutsioonid 17159/09, detsember 2009 ja 10255/10, mai 2010.

²² 2009 ESF/EUROHORCs „Vision on a Globally Competitive ERA and their Road Map for Actions”.

²³ Lissabon 2009, Zürich 2010, Tartu 2011, Bled 2012.

eksperdi hinnang)²⁴ – see motiveerib teadlasi jõudma rahvusvaheliselt konkurentsivõimelisele tasemele.

- Institutsionaalsete rahastamisotsuste tegemisel võetakse aluseks teadusorganisatsioonide ja –rühmade kvaliteedi ja tulemuste hindamine – vastastikune eksperdi hinnang võib olla osa sellest hindamisest ja viia pikaajalises perspektiivis organisatsiooniliste muutusteni.

Nende kahe lähenemise vaheline tasakaal võib olla muutuv, kuid need mõlemad tuleks võtta kõikides liikmesriikides teadustöö rahastamisotsuste tegemisel aluseks, et vähendada tulemuslikkuse erinevusi ELi lõikes.

Liikmesriike kutsutakse üles tegema järgmist.

- Võtma kasutusele konkurentsipõhise rahastamise või suurendama selle kasutamist konkursside ja institutsionaalse hindamise abil, mis on peamised meetodid riiklike vahendite eraldamisel teadustööks ja innovatsiooniks; vajadusel tuleb kasutusele võtta õigusreformid.
- Tagama, et kõik teadustegevusele vahendite eraldamise eest vastutavad avalik-õiguslikud asutused rakendavad rahvusvahelise vastastikuse eksperdi hinnangu kasutamise üldpõhimõtet.

Komisjon teeb järgmist.

- Toetab vastastikust õpet ja heade tavade vahetamist liikmesriikide vahel riiklike õiguslike jm tõkete eemaldamisega, mis takistavad Euroopa teadusruumi loomiseks käesolevas teatises sätestatud prioriteetide rakendamist.
- Toetab aruka spetsialiseerumise platvormi kaudu liikmesriike ja piirkondi struktuurifondide abil, et arendada teadusvõimekust ja aruka spetsialiseerumise strateegiaid, sealhulgas toetab ühiseid teadusprogramme kooskõlas ühtekuuluvuspoliitika eesmärkidega.
- Toetab Euroopa teadusruumi õppetoole, mille eesmärk on edendada institutsioonide struktuuri muutumist, et tõsta nende teadustöö kvaliteet rahvusvahelisele tipptasemele.

2.2. Optimaalne riikideülene koostöö ja konkurents

Üheskoos lahendada suuri väljakutseid

ELil tuleb tegutseda kiiresti ja sidusalt, et saavutada sellises mõõtmes jõudu ja mõju, mida on vaja suurte väljakutsete lahendamiseks nende piiratud riiklike teadusrahadega, mis meil on kasutada. Strateegilised teadusuuringute kavad, mis on välja töötatud ühise kavandamise algatuse raames, näitavad liikmesriikide pühendumust suurte väljakutsetega tegelemisel,

²⁴ Üldpõhimõte, mis on esitatud dokumendis „Voluntary guidelines on framework conditions for joint programming in research”, ERAC – GPC, 2010.

milleks neile esitati üleskutse 2009. aasta Lundi deklaratsioonis²⁵ ja milleks neid on üles kutsunud nõukogu²⁶. Samuti saab ühise kavandamise abil paremini juurutada koostööd rahvusvaheliste partneritega. Kuid rakendamine on seni olnud puudulik. Asja tuumaks on riikideüleste teadusuuringute ja innovatsiooni võimaldamiseks ära kasutada riiklike ja rahvusvaheliste programmide sünergiat ja strateegiliselt koondada riiklike ja muude ELi tasandi rahastamise eri allikaid, mitte niivõrd piiriülene rahastamine iseenesest. Vahendite koondamise tase on praegu liiga madal selleks, et tõsiselt mõjutada suuri ja keerukaid väljakutseid²⁷. Selle põhjuseks on osaliselt lahknevused riiklike rahastamiseskirjade ja valikuprotsesside vahel, kuid see on ka poliitilise tahte küsimus.

Tuleb luua kõikide liikmesriikide jaoks tingimused, kus tugevdatud piiriülesest koostööst ja konkurentsist saadaks kasu järgneva abil.

- Ühise kavandamise algatustele ja strateegilistele tulevikumeetmetele tuginedes määratletakse ühised prioriteedid ja ühised teadusuuringute kavad.
- Rakendatakse ühiseid teadusuuringute kavasid, kui see on võimalik, ühiste või vähemalt liikmesriikide vahel sünkroniseeritud konkursside kaudu, mis põhinevad ühistel rahvusvahelistel vastastikustel eksperdihinnangutel, millega kõikidele taotlustele antakse võrreldavad hinnangud. Sellega tagatakse üleeuroopaline konkurents, mille kasulikkust on liikmesriigid juba laialdaselt tunnustanud (peaaegu kõik osalevad sageli ühistel ERA-NET konkurssidel ja selsamal põhjusel otsustavad mõned rahastada riiklikest vahenditest Euroopa Teadusnõukogu reservnimekirjas olevaid teadlasi). See tooks ka täpsemalt välja riiklike teadusuuringute tugevad ja nõrgad küljed igas valdkonnas kogu ELis, aidates liikmesriikidel seega otsustada, millele spetsialiseeruda.
- Ühiselt rakendatakse ja/või rahastatakse konkursse ja projekte, tuginedes praeguseks saadud kogemustele ja raamprogrammis „Horisont 2020” sätestatud avaliku sektori sisese partnerluse tingimustele. See nõuab riiklike rahastamiseskirjade ühilduvaks tegemist ja ühiste Euroopa standarditega vastavusse viimist.

Ühiseid teadusuuringute kavasid tuleks rakendada koostöös ELi-väliste riikidega, kui see on vajalik ja võimalik.

Liikmesriike kutsutakse üles tegema järgmist.

- Tugevdama jõupingutusi suuri väljakutseid käsitlevate ühiste teadusuuringute kavade rakendamisel ja jagama teavet tegevuse kohta kokkulepitud prioriteetsetes valdkondades, tagades piisava riikliku rahastamise kohustuse võtmise ja vahendite strateegilise koondamise Euroopa tasandil samas valdkonnas ning selle, et viiakse läbi ühine järeelhindamine.

²⁵

http://www.se2009.eu/polopoly_fs/1.8460!menu/standard/file/lund_declaration_final_version_9_july.pdf Deklaratsioonile kirjutasid Rootsi eesistumise ajal juulis 2009 peetud konverentsil „Uued maailmad, uued lahendused” alla 350 teadlast, rahastajat, äriühingute esindajat ja poliitikut ning seda tunnustas nõukogu http://ue.eu.int/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/intm/110310.pdf

²⁶

Nõukogu järeldused 16127/09, detsember 2009.

²⁷

Riikideülene rahastamine moodustas 2010. aastal üksnes 0,8 % üldeelarve teadusuuringute ja arendustöö assigneeringutest ja eraldistest (GBOARD).

- Tagama selliste hinnangute mitmepoolse tunnustamise, mis täidavad vastastikuse eksperdi hinnangu andmise rahvusvaheliste standardite nõuded, ja võtma need hinnangud aluseks riikliku rahastamise otsuste tegemisel.
- Kõrvaldama õiguslikud ja muud tõkked, mis ei luba saavutada riiklike programmide piiriülest koostalitlusvõimet, et oleks võimalik ühiselt finantseerida tegevust, sealhulgas vajaduse korral koostööd ELi-väliste riikidega.

Teaduslikke sidusorganisatsioone kutsutakse üles tegema järgmist.

- Leppima kokku ühised rahastamis põhimõtted – rahastamiskõlblikud kulud, aruandlusnõuded jne, et muuta riiklikud teadusprogrammid ühilduvaks, piiriüleselt koostalitlusvõimeliseks ja teadlastele lihtsamaks.
- Edasi arendama selliseid piiriülese koostöö mudeleid nagu „juhtiv rahastamisasutus” (Lead Agency), „raha järgneb koostööliinile” (Money Follows Co-operation Line) ja „raha järgneb teadlasele” (Money Follows Researcher) ning need jt sellised mudelid kasutusele võtma.
- Katsetama sünkroniseeritud konkursside kasutamist, võimaluse korral koos ühe ühise rahvusvahelise hinnangu andmisega (vastastikuse eksperdi hinnanguna), mis võetakse rahastamisotsuse tegemisel aluseks.

Komisjon teeb järgmist.

- Korraldab ja stimuleerib avaliku sektori siseseid partnerlusi ja osaleb neis, et lahendada suuri väljakutseid, nagu on kirjeldatud teatises „Partnerlus teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas”²⁸, et suurendada liikmesriikide osalust ja tagada tihe koordineerimine Horisont 2020 vastava tegevusega.
- Liikmesriikide poolt esitatud teabe põhjal kaardistab tegevuse kokkulepitud prioriteetsetes valdkondades, eesmärgiga teha kindlaks tugevad ja nõrgad küljed, puudujäägid ja topehtöö.
- Toetab liikmesriike ja teadusuuringuid rahastavaid organisatsioone vastastikuse eksperdi hinnangu tüüpi ühiste rahvusvaheliste hinnangute kasutuselevõtmisel ja ühiste rahastamisstandardite sisseadmisel, näiteks Euroopa teadusruumi märgise kaudu, millega tunnustatakse piiriülese teadustegevuse parimaid tavasid.

Tulemuslik investeerimine teadustaristutesse ja nende kasutamine

Tiipsemel teadustöö sõltub maailmaklassi abivahenditest ja teadustaristutest, sealhulgas info- ja kommunikatsioonitehnikal põhinevatest e-taristutest. Niisugused teadustaristud tõmbavad ligi andekaid ja stimuleerivad innovatsiooni- ja ärivõimalusi. Eriti e-teadustaristud võimaldavad üha enam levivat andmemahukat ja koostööst sõltuvat teadustööd, mida teevad geograafiliselt hajutatud meeskonnad (e-teadus). Lahendamist vajavad küsimused, kuidas panna riigid endale kohustuseks võtma ESFRI teadustaristute tegevuskava rakendamist, kuidas kasutada kõikidel tasanditel kõige paremini ära investeeritud raha, saada üle tõketest, mis praegu takistavad teadustaristute rajamist ja tööd, ning tagada teadlastele avatud

²⁸

KOM(2011) 572.

juurdepääs teadustaristutele kogu Euroopas. Innovatiivses liidus on kohustus 2015. aastaks käivitada 60 % ESFRI teadustaristute tegevuskava prioriteetsetest ja üle-euroopalise tähtsusega teadustaristutest või saada need valmis. See nõuab investeringuid, mis ületavad üksikute riikide käsutuses olevad vahendid, seega on vajalik piirkondlike, riiklike ja Euroopa Liidu vahendite ühendamine, eriti Euroopa teadusuuringute infrastruktuuri konsortsiumi teadustaristud, sealhulgas mitmes kohas paiknevad teadustöö abivahendid, milleks on vaja võimalikult paljude riikide osalemist, kellel oleks riiklik ja piirkondlik maailmaklassi võimekus.

Paljud uued Euroopa teadustaristud kasutavad rahvusvaheliste partnerite abi või nad moodustavad ülemaailmsete võrgustike Euroopa harud. Ülimalt oluline on tagada ülemaailmsete projektide kulude kontroll ja juhtimine. Kahekümnest tähtsamast majandusriigist koosnev grupp (G20) tegeleb nende küsimustega komisjoni aktiivsel kaasabil.

Liikmesriike kutsutakse üles tegema järgmist.

- Kinnitama rahaliste kohustuste võtmist üle-euroopalistes huvides olevate ESFRI, ülemaailmsete, riiklike ja piirkondlike teadustaristute rajamiseks ja käigushoidmiseks, eriti riiklike tegevuskavade ja järgmiste struktuurifondi programmide väljatöötamisel.
- Kõrvaldama õiguslikud ja muud tõkked piiriülevalt juurdepääsult teadustaristutele.

Komisjon teeb järgmist.

- Toetab Horisont 2020 kaudu juurdepääsu teadustaristutele ja jätkuvat üldist ELi teadustaristute (eelkõige Euroopa teadusuuringute infrastruktuuri konsortsiumi staatusega taristute) lõimimist.
- Innustab liikmesriike siduma teadustaristute tegevuskavasid ESFRI tegevuskavaga ja aruka spetsialiseerumise strateegiaga struktuurifondide kaasfinantseeritavates teadus- ja innovatsiooniprogrammides ning tugevdab vähem soodsate piirkondade suutlikkust vastu võtta üle-euroopalise ja rahvusvahelise tähtsusega teadustaristuid ja nendes osaleda.
- Toetab selliste teadustaristute juhtimise koolitusprogramme.
- Töötab koostöös ESFRI, e-IRG²⁹ ja teiste sidusrühmadega välja juurdepääsu harta, milles sätestatakse teadustaristute kasutamise ühised standardid ja ühtlustatud juurdepääsueeskirjad ja -tingimused.
- Teeb ESFRIga koostööd selleks, et sätestada tegevuskava rakendamise prioriteedid ja anda liikmesriikidele nõu ja juhiseid, kuidas ületada rakendamisel tekkivaid õiguslikke, rahalisi või tehnilisi takistusi.
- Määratleb koos ESFRI, e-IRG ja muude sidusrühmadega ühised hindamis põhimõtted, mõjuhindamise kriteeriumid ja järelevalvevahendid, mida saab kohaldada piirkondlikele, riiklikele ja Euroopa programmidele, et aidata

²⁹ e-Infrastructure Reflection Group, www.e-irg.eu.

kombineerida eri allikatest pärit rahalisi vahendeid.

- Teeb koostööd e-IRG-ga, et soodustada ELi ja riikide ühtset lähenemist teadustaristute väljatöötamisele ja kasutamisele.

2.3. Avatud tööturg teadlastele

Kuigi teadlaste liikuvus³⁰ aitab saavutada tipptaset, leidub teel tõelise Euroopa teadusuuringute tööturu poole veel mitmeid takistusi³¹. Neist kõige suurem on läbipaistva, avatud ja tulemustel põhineva töölevärbamise puudumine,³² mis muudab teadlase karjääri vähem ligitõmbavaks ja raskendab liikuvust, võrdõiguslikkust ja teadustulemuste saavutamist.

Liikuvust kergendaks mittekodanikele või mitteresidentidele juurdepääsu andmine riiklikele teadustoetustele ja toetuste piiriülesele ülekantavaks muutmise³³. Mõnel juhul takistavad seda õiguslikud ja halduslikud tõkked. Sellised algatused, kus teadlane saab toetuse endaga kaasa võtta (ingl *Money Follows Researcher*, eesti „raha järgneb teadlasele”)³⁴ näitavad, kuidas on võimalik nimetatud tõkkeid eemaldada ning kuidas liikmesriigid ja teadusorganisatsioonid saavad korraldada juurdepääsu andmise riiklikele teadustoetustele ning nende ülekantavuse, kaitstes samas kõikide osaliste huve.

Muudest tõketest võib nimetada personalipoliitikat, mille tõttu on noortel teadlastel kehvad väljavaated karjääri teha, puudulikku soolise võrdõiguslikkuse tagamise praktikat, sotsiaalkindlustusega seotud takistusi ning ebapiisavat liikuvust äriühingute ja akadeemiliste ringkondade vahel – statistika järgi on ainult üks kuuest teadlasest erasektoris töötamise kogemusega³⁵. Samuti püsivad tõkked akadeemiliste diplomite õiglasel tunnustamisel.

Liikmesriike kutsutakse üles tegema järgmist.

- Kõrvaldama õiguslikud ja muud tõkked, et oleks võimalik rakendada avatud, läbipaistvat ja tulemustel põhinevat teadlaste töölevärbamist.
- Kõrvaldama õiguslikud ja muud tõkked, mis raskendavad piiriülest juurdepääsu riiklikele teadustoetustele ning nende ülekantavust.
- Toetama kohustuste deklaratsiooni³⁶ rakendamist, et pakkuda teadlastele koordineeritud isikustatud teavet ja teenuseid üleeuroopalise EURAXESS³⁷ võrgustiku kaudu.
- Toetama selliste struktureeritud innovatiivsete doktoriõppeprogrammide koostamist

³⁰ Viimase kolme aasta jooksul on umbes 30 % ELi teadlastest töötanud välismaal vähemalt kolm kuud (EÜ, 2010).

³¹ Vt ka Euroopa kõrgharidussüsteemide ajakohastamise tegevuskava, KOM(2011) 567.

³² Komisjoni teadlaseameti eksperdirühm, 2012.

³³ Euroopa teadusruumi (ERA) inimressursside ja liikuvuse juhtrühm (SGHRM), aruanne teadustoetustele juurdepääsu ja nende ülekantavuse kohta (Report on Access to and Portability of Grants), 2012.

³⁴ 2009 ESF/EUROHORCs „Vision on a Globally Competitive ERA and their Road Map for Actions”.

³⁵ ERA SGHRM „Report on Professional Development of Researchers”, 2012.

³⁶ Deklaratsiooni kaudu tunnustavad EURAXESSi võrgustiku liikmed EURAXESSi eesmärke.

³⁷ Võrgustikus on omavahel ühendatud neli valdkonda (töökohad, teenused, õigused ja sidemed), mis aitavad teadlastel arendada karjääri ja liikuvust, <http://ec.europa.eu/euraxess>.

ja käigushoidmist, kus rakendatakse innovatiivse doktoriõppe põhimõtteid.³⁸

- Looma raamistikku,³⁹ mis võimaldab hartat ja juhendit⁴⁰ sisaldava teadlaste personalistrateegia rakendamist.

Teaduslikke sidusorganisatsioone kutsutakse üles tegema järgmist.

- Panema kõikide vabade töökohtade kohta kuulutused EURAXESSi tööportaali ja kasutama selleks ühiseid ametikohtade kirjeldusi, mis on sätestatud teadlasekarjääri käsitlevas Euroopa raamistikus⁴¹.
- Täitma teadlaste ametikohti avatud, läbipaistvate ja tulemustel põhinevate värbamistoimingutega, mis on proportsionaalsed ametikoha tasemega vastavalt harta ja juhendi põhimõtetele, ning kaasates ka ELi-väliste riikide kodanikke.
- Töötama välja strateegia teadlaste karjääri arendamise toetuseks kooskõlas teadlaste personalistrateegiaga.
- Määratlema riiklikele teadustoetustele juurdepääsu ja nende ülekantavuse põhimõtted ja neid rakendama.
- Pakkuma struktureeritud doktoriõpet, mis rajaneb innovatiivse doktoriõppe põhimõtetel.
- Töötama välja ja rakendama struktureeritud programme tööstusringkondade ja akadeemiliste ringkondade vahelise liikuvuse suurendamiseks⁴².
- ***Komisjon teeb järgmist.***
- Tugevdab koostööd ja koordineerimist EURAXESSi võrgustikus, et see muutuks teadlastele abivahendiks, kus pakutakse individuaalsetele vajadustele vastavat tuge.
- Toetab harta ja juhendi jaoks Euroopa akrediteerimismehhanismi väljatöötamist ülikoolide ja avalik-õiguslikult rahastatavate teadusasutuste personalijuhtimise kogemuse põhjal.
- Toetab riikide nn rajaleidja rühma tööd, et saavutada võrreldavate teaduskraadide automaatne tunnustamine⁴³.
- Esitab algatusi, et ELi teadlasi ei takistaks sotsiaalkindlustuse alased tõkked ning et hõlbustada jätkuvalt kolmandate riikide kodanikest teadlaste saabumist ja viibimist,

³⁸ KOM (2011) 567; nõukogu järeldused 126375, november 2011.

³⁹ ERA SGHRM aruanne personaliküsimuste teemadel (Report on Human Resources issues) 2012.

⁴⁰ <http://ec.europa.eu/euraxess/index.cfm/rights/strategy4Researcher> .

⁴¹

http://ec.europa.eu/euraxess/pdf/research_policies/Towards_a_European_Framework_for_Research_Careers_final.pdf .

⁴² Midagi sellist nagu Marie Curie nimelise meetme programm „Tööstuse ja akadeemiliste ringkondade koostöö ja partnerlus” ja selle tulevane järglane Horisont 2020 raamprogrammis.

⁴³ [http://www.ehea.info/Uploads/\(1\)/Bucharest%20Communique%202012.pdf](http://www.ehea.info/Uploads/(1)/Bucharest%20Communique%202012.pdf) .

⁴⁴

COM(2012) 55.

ning teeb selleks järgmist.

- Selgitab oma teatise ELi eeskirju sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta seoses selliste töötajarühmadega, kes on ELi-siseselt väga liikuvad, teadlased sealhulgas.
- Jätkab tööd pensionide ülekantavuse direktiivi kallal, milles sätestatakse täiendavate pensioniõiguste omandamise ja säilitamise miinimumstandardid⁴⁴.
- Toetab sidusrühmi täiendava teadlaste üle-euroopalise pensionifondi loomisel.
- Vaatab läbi direktiivi 2005/71/EÜ erimenetluse kohta sissesõiduloa andmisel kolmandate riikide kodanikele, kes saavad Euroopa Ühendusse teadustöö eesmärgil.

2.4. Sooline võrdõiguslikkus ja soolise aspekti arvestamine teadustegevuses

Vaatamata riiklikele ja ELi tasandi soolise võrdõiguslikkuse strateegiatele kannatab Euroopa teadustöö ikka veel selle all, et paljud kõrge kvalifikatsiooniga naised lahkuvad või nende võimeid ei kasutata tõhusalt. Naisteadlaste arvu iga-aastane kasv moodustab alla poole doktorikraadi kaitsnud naisdoktorantide arvust igal aastal ning liiga vähe naisi on juhtivatel kohtadel või kaasatud otsuste tegemisse. 2005. aastal seadis nõukogu eesmärgi, et avaliku sektori teadusuuringute juhtivatel kohtadel peaks olema 25 % naisi, kuid 2009. aastal olid üksnes 13 % kõrgharidusasutuste juhtidest naised⁴⁵. Soolise mõõtme lõimimine teadustöö kujundamisse, hindamisse ja rakendamisse on samuti endiselt liiga piiratud.

Väljakutseks on edasi minna kõikides nimetatud punktides, et suurendada teadusuuringute kvaliteeti ja asjakohasust. Komisjon on juba võtnud kohustuse tagada, et kõikides tema eksperdirühmades, paneelides ja komiteedes moodustab 40 % alaesindatud sugupool ning hakkab seda eriti rakendama Horisont 2020 raamprogrammis.

Liikmesriike kutsutakse üles tegema järgmist.

- Looma õigusliku ja poliitilise keskkonna ja pakkuma stiimuleid, et:
 - kõrvaldada naisteadlaste värbamise, töökohtadele jäämise ja karjääri edenemise õiguslikud ja muud tõkked, järgides soolise võrdõiguslikkuse alaseid ELi õigussätteid⁴⁶
 - tegeleda soolise tasakaalustamatuse probleemiga otsuste tegemise protsessis
 - tugevdada soolist mõõdet teadusprogrammides.
- Looma partnerlussuhteid rahastamisasutuste, teadusorganisatsioonide ja ülikoolidega, et edendada kultuurilist ja institutsioonilist suhtumise muutumist sugupooltesse (hartad, tegevustulemuste kokkulepped, auhinnad).
- Tagama, et värbamise ja karjääri edenemisega ning teadusprogrammide koostamise ja hindamisega seotud komiteedes moodustab alaesindatud sugupool vähemalt 40 %.

Teaduslikke sidusorganisatsioone kutsutakse üles tegema järgmist.

- Rakendama personalijuhtimisega, rahastamisega, otsuste vastuvõtmisega ja

⁴⁵ SHE arvud 2009.

⁴⁶ Vt direktiiv 2006/54/EÜ.

teadusprogrammidega seoses institutsioonilisi muutusi soolise võrdõiguslikkuse kavade kaudu, mille eesmärgiks on:

- läbi viia mõjuhindang / toimingute ja tavade audit, et tuvastada soolised eelarvamused
- rakendada eelarvamuste korrigeerimiseks innovatiivseid strateegiaid
- seada eesmärgid ja jälgida edusamme näitajate abil.

Komisjon teeb järgmist.

- Edendab soolist võrdõiguslikkust ja soolise mõõtmelise lõimimist Horisont 2020 programmidesse ja projektidesse nende käivitamisel, rakendamisest hindamiseni, sealhulgas stiimulite kasutamise kaudu.
- Esitab 2013. aastal liikmesriikidele soovitusel ettepaneku, milles on ühised juhised institutsioonilise muutuse tegemiseks, et edendada soolist võrdõiguslikkust ülikoolides ja teadusasutustes.

2.5. Teaduslike teadmiste optimaalne liikumine, neile juurdepääs ja nende siire

Teadusuuringutel ja innovatsioonil on sellest kasu, kui teadlased, teadusasutused, ettevõtjad ja kodanikud kätte saavad, jagavad ja kasutavad olemasolevaid teaduslikke teadmisi ja võimalust väljendada õigeaegselt oma ootusi või muret sellise tegevuse kohta. Kõige suurem väljakutse on laialdaselt rakendada avatud juurdepääsu – st tasuta juurdepääsu avalik-õiguslikest vahenditest rahastatud teaduskirjandusele ja -andmetele interneti kaudu ja nende kasutamist – arvestades liikmesriikide poliitikameetmete ebahühtlast arengutaset selles valdkonnas. Laiemalt võttes on meil teadusuuringute majandusliku mõju suurendamiseks vaja edendada avatud innovatsiooni, sidemeid teadusuuringute, ettevõtluse ja hariduse vahel (teadmiste kolmnurk), näiteks Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituudi kaudu, ja eelkõige teadmisiiret avalik-õiguslike teadusasutuste ja erasektori vahel, pidades samas kinni intellektuaalomandiõigustest. Kuna teadmiste loomine ja siirdamine käib enamjaolt digitaalsete vahendite abil, tuleb Euroopa digitaalse teadusruumi edendamisega kõrvaldada ka kõik tõkked, mis takistavad sujuvat võrgujuurdepääsu digitaalsetele teadusteenustele koostöö tegemiseks, andmetöötluseks ja teadusinfo saamiseks (e-teadus) ning juurdepääsu e-taristutele. Samuti tuleks teadmiste eri tüüpi siiret, liikumist ja teadmiste juurdepääsu läbimõeldult arvesse võtta teadusuuringute alases koostöös ELi-väliste riikidega.

Liikmesriike kutsutakse üles tegema järgmist.

- Määratlema poliitikameetmed teadusinfole juurdepääsu ja teadusinfo säilitamise kohta ja neid koordineerima⁴⁷.
- Tagama, et riiklike teadusuuringutega edendatakse avatud innovatsiooni ja teadmisiiret avalike ja erasektorite vahel riiklike teadmisiirde strateegiate abil.
- Ühtlustama teadusuuringute ja haridusega seotud avalikele e-taristutele ning nendega seotud digitaalsetele teadusteenustele juurdepääsu ja nende kasutuspoliitikat, võimaldades luua mitut tüüpi avaliku ja erasektori partnerite konsortsiume.
- Võtma vastu riikliku strateegia teadlaste e-identiteedi kohta, mis annab neile

⁴⁷ Komisjonil on kavas selle kohta varsti vastu võtta teatis ja soovitus.

riikidesülese juurdepääsu digitaalsetele teadusteenustele, ja rakendama seda.

Teaduslikke sidusorganisatsioone kutsutakse üles tegema järgmist.

- Võtma vastu ja rakendama avatud juurdepääsu meetmed riiklikult rahastatud teadustööst saadud väljaannete ja andmete suhtes.
- Võtma kasutusele e-identiteedi ja digitaalsed teadusteenused ning edendama nende kasutuselevõttu.
- Tagama optimaalse suhtluse ja sidemed ning strateegilise partnerluse akadeemiliste ja tööstusringkondade vahel ning määratlema ühised koostööl põhinevad teaduskavad, et maksimeerida teadustulemuste kasutamist.
- Parandama teadmussiirdega seotud tegevuse tunnustamist ja professionaalsemaks muutumist ning tugevdama teadmussiirdekeskuste rolli.

Komisjon teeb järgmist.

- Võtab Horisont 2020 raamprogrammis kõikide ELi rahastatavate projektide käsitlemise üldpõhimõttena kasutusele avatud juurdepääsu teaduskirjandusele. Töötab teadusandmete jaoks välja paindliku lähenemise, kus võetakse arvesse eri teadusvaldkondi ja ettevõtlusega seotud huvisid.
- Jätkab avatud juurdepääsuga seotud projektide rahastamist.
- Võtab vastu teatise ja soovitusel liikmesriikidele teadusinfole juurdepääsu ja teadusinfo hoidmise kohta digitaalajastul.
- Esitab tegevuskava ettepaneku, milles käsitletakse e-taristu väljatöötamist e-teaduse toetamiseks avatud juurdepääsu kaudu teadusuuringute vahenditele ja ressurssidele.
- Toetab tegevust, millega suurendatakse sidusrühmade teadlikkust avatud juurdepääsu ja e-teaduse kohta.
- Hindab praegusi algatusi ja töötab selle kaudu välja terviklikud poliitikameetmed avatud innovatsiooni ja teadmussiirde kohta ning konsulteerib selle suhtes sidusrühmadega.
- Teeb koostööd sidusrühmadega, et töötada välja komplekt konsortsiumi näidislepinguid teadmussiirde laiendamiseks.
- Loob liikmesriikide foorumi regulaarseks andmevahetuseks ja aruandluseks, mis käsitleb riigi arengut digitaalsete teadusteenuste sätestamisel, juurutamisel ja kasutamisel.

3. EDU PANDIKS ON POLIITILINE TAHE, VASTUTUS, TULEMUSTE ESITUSVIIS JA LÄBIPAISTVUS

Põhiroll on liikmesriikidel

Kõigepealt peavad liikmesriigid läbi viima vajalikud riiklikud reformid ja looma tingimused, mis on vajalikud Euroopa teadusruumi valmimiseks. Nad peavad ka toetama nimetatud reformide rakendamist ja hõlbustama teadust rahastavate ja edendavate organisatsioonide vastutusalasse kuuluvat tegevust. Optimaalne rakendamine nõuab nii püsivaid kui ajutisi sihtotstarbelisi tööstruktuure ja –toiminguid ning nõukogu poolset tipptasemel juhtimist⁴⁸. Seda on osaliselt võimalik saavutada, kohandades olemasolevaid komiteesid ja Euroopa teadusruumiga seotud rühmi nagu Euroopa teadusruumi komitee, mis on Euroopa teadusruumi peamine nõukogule ja komisjonile nõu andev poliitiline kogu, mille mandaat tuleb läbi vaadata 2012. aasta lõpuks⁴⁹. Liikmesriikidel on roll täita ka edasiliikumise jälgimisel ja hindamisel ning poliitilise juhtimise toetamisel iga-aastase Euroopa poolaasta tsükli kontekstis.

Teadusuuringute sidusrühmad kiirendavad rakendamist

Teadusuuringute sidusorganisatsioonid peaksid võtma enda kanda vastutuse nendele suunatud Euroopa teadusruumiga alase tegevuse eest vastavalt riiklike ametivõimude poolt neile antud autonoomiale ja jurisdiktsioonile. Asjaomaseid teadusuuringute sidusorganisatsioone kutsutakse üles andma oma allkirja ühisdeklaratsioonile, millega nad kinnitavad oma üldist tahet töötada Euroopa teadusruumi valmimise nimel ning millele kirjutab alla ka volinik. Neil tuleks ka sätestada konkreetsed Euroopa teadusruumi meetmed, mida neil on kavas võtta seoses ajastamise, tulemuste, avalikkusele esitatavate eduaruannete jm sellisega, vastastikuse mõistmise memorandumis, millele nemad ja volinik alla kirjutavad, või ühepoolses deklaratsioonis, millest nad teavitavad oma riigi vastavaid asutusi ja muid osalisi.

Komisjon suurendab toetust

Komisjon võtab meetmeid oma vastutusalas ning toetab muude meetmetega liikmesriike ja sidusorganisatsioone. Komisjon tagab, et Horisont 2020 aitab konsolideerida Euroopa teadusruumi valmimist ja toimimist alates 2014. aastast ja toetab Euroopa teadusruumi vastavaid meetmeid seoses teadlasekarjääri ja liikuvuse, soolise võrdõiguslikkuse, piiriülese koostöö, avatud juurdepääsu, teadmussiirde ja taristutega. Komisjon tagab kaasava Euroopa teadusruumi poliitika väljatöötamise, toetades struktureeritud dialoogi teadusuuringute sidusrühmadega ja vastavate kodanikuühiskonna organisatsioonidega, näiteks sidusrühmade platvormi kujul, mis on selleks spetsiaalselt loodud.

Läbipaistev järelevalve

Tugevdatud partnerlusel põhinev lähenemine, mida on rõhutatud käesolevas teatises, ei asenda õigusakte ega piira komisjoni õigust esitada õigusaktide ettepanekuid, mis põhinevad Euroopa Liidu toimimise lepingu uutel Euroopa teadusruumiga seotud sätetel. Seetõttu töötab

⁴⁸ Nõukogu võib ka tugineda iga-aastastele Euroopa teadusruumi alastele ministrite konverentsidele, kuhu on kaasatud assotsieerunud riigid ja mida aitavad korraldada Euroopa teadusruumi komitee ja Euroopa Komisjon.

⁴⁹ Nõukogu resolutsioon 10255/10, mai 2010.

komisjon Euroopa teadusruumi jaoks välja töökindla järelevalvemehhanismi, mis põhineb komisjoni enda tulevastel otsustel ning näitajatel,⁵⁰ millega jälgitakse Euroopa teadusruumi poliitika reforme ja nende elluviimist ning tagatakse läbipaistvus nõukogule, Euroopa Parlamendile ja teaduskogukonnale. Komisjon määrab 2012. aasta lähteolukorra, kasutades selleks ametlikku statistikat ja uuringute tulemusi. Esimeses Euroopa teadusruumi eduaruandes, mis 2013. aastal esitatakse nõukogule ja Euroopa Parlamendile, võrreldakse lähteolukorda meetmetega, mis liikmesriigid on pärast käesolevat teatist välja pakkunud. Alates 2014. aastast hakkavad edenemist täielikult hindama nõukogu ja Euroopa Parlament. Kui edenedamine ei ole piisav, kaalutakse eri võimalusi, sealhulgas Euroopa Liidu toimimise lepingu uutel sätetel rajanevate õigusaktide vastuvõtmist. Võimalused on esitatud käesolevale dokumendile lisatud mõjuhinnangus. Järelevalve toimub tihedas seoses Euroopa poolaastaga ja ühtselt muude asjakohaste järelevalvemeetmetega, näiteks innovatiivse liidu ja Horisont 2020 järelevalvega.

⁵⁰

Vt käesolevale dokumendile lisatud mõjuhinnangu (komisjoni talituste töödokumendi) lisa esitatud esialgset loetelu. Näiteks riigi avaliku sektori teadus- ja arendustegevuse selle eelarve osakaal, mis on eraldatud konkurents- ja projektpõhisele rahastamisele, on riikliku teadussüsteemi tulemuslikkuse näitaja, või EURAXESSis avaldatud kogu ELi teadustöökohtade kuulutuste osakaal on avatud värbamise näitaja.